

nagy színézise ez a munka. [...] A munka eredményei: a nemzetközi szakirodalomban való tájékozottság; a magyar mondagyűjtés történetének ismerete és összefoglalása; a magyar mondaanyagának a magyar nyelvterület mindenik régiójából történt összegyűjtése; a magyar mondaanyag archívumokból és a publikációkból történt összegyűjtése; a magyar katalógus rendszerének kidolgozása, a mondatípusok bemutatása (tartalmi kivonat, a felbukkanás helye); a motívumok rendszerének összeállítása.” (598. old.)

Raffai Judit megállapította: „... az már most is bizonyos, hogy [Magyar Zoltán] egyedülálló munkája mérföldkőnek számít a magyar folklorisztikában.” (608. old.)

E sorok írója befejezésül, e tudományos teljesítmény előtt mélyen meghajolva, a monumentális munkát dicsérendő kölcsönveszi és idézi Tornay (Szontagh Gusztáv) szavait, aki a *Figyelmező* („Kiadó szerkesztők: Schedel, Vörösmarty, szerkesztő társ: Bajza”) 1837. 16. számában így kezdte Jósika Miklós *Abafi* című regényének ismertetését: „Uraim, le a kalapokkal! Egy művet van szerencsém bemutatnom, mely körében első rendű...”

(*Magyar Zoltán: A magyar történeti mondák katalógusa. Típus- és motívumindex. Kairosz Kiadó, Budapest, 2018. I, IIa-IIb, III-XI. 347, 519, 457, 354, 547, 618, 308, 846, 460, 519, 892, 480 oldal*)

Hála József

ARANY JÁNOS ÉS A NÉP KÖLTÉSZETE

A Magyar Tudományos Akadémia, létrehozva az Arany János Bicentenáriumi Emlékbizottságot – elnöke Korompay H. János akadémiai doktor, társelnöke Dávidházi Péter akadémikus –, megszervezte az ünnepi év rendezvénysorozatát. A költő szülővárosában, Nagyszalontán márciusban, az Akadémia palotájában májusban, majd – halálának évfordulós tradicionális emléke-

zésén – Nagykőrösön október végén került sor az ünneplésre, ünnepi megemlékezésre, tanácskozásra. Ez utóbbi konferencia anyaga nyomtatásban is megjelent az MTA Bölcsészettudományi Központja és az Arany János Társaság megbízásából a nagykőrösi OniPrint Kft. kiadásában (*Arany János Bicentenáriumi Konferencia. Nagykőrös, 2017. október 20. Szerk.: Major Ágnes–dr. Novák László Ferenc. Budapest, 2018.*)

Nemzetünk halhatatlan költőjének születésnapjára jubileuma alkotómunkájának szinte teljes palettája vizsgálatára, értékelésre kínált lehetőséget. Ezek között kiemelkedő az MTA BTK Néprajztudományi Intézetének monstre konferenciája, amely *Értelmezés, hatás, utóélet – Arany János és a nép költészete* címmel került megrendezésre 2018 októberében. „*Ez a tudományos tanácskozás kicsit eltérő tematikájú volt: az irodalom mezsgyéjéről, súlyponttal a folklór területéről, de a néprajzkutatás más vonatkozásait is bemutatva, vonultatott fel előadásokat [...] a folklór-kutatás széleskörű alkalmazhatóságát, integráló szemléletének hatóerejét és korszerűségét bizonyítja, hogy képes a tudományos aspektusait megragadni az életmű széleskörű értelmezésének, vizsgálni Arany János munkáinak társadalmi és művészeti hatását, lírájának utóéletét a nép költészetében*” – fogalmazta meg a konferencia szervezője és a konferencia-kötet főszerkesztője, Balogh Balázs.

A tanulmánykötet struktúráját a fenti szempontok határozták meg: magában foglalja többek között a meseértelmezést, a hiedelmek világát, az Arany János szerkesztői munkája során felmerülő nyelvrokonsági, műfordítói kérdéseket, költészetének a ponyvairodalomban gyökerező forrásait, a költő fia, Arany László népmese-kutatását.

A tanulmánnyá bővített előadásokat az MTA BTK Néprajztudományi Intézetének évkönyve foglalja keretbe, amely tizenöt dolgozatot tartalmaz, s ezek tematikus fejezetekben találhatóak és olvashatók.

Az első fejezet címe: *A népköltészet értelmezése Arany János életművében*. Szilágyi Márton az életmű és a folklór összefüggéseit vizsgálja, Tamás Ildikó az Arany János által szerkesztett *Szépirodalmi Figyelő* és a *Koszorú* folyóiratokban megjelent írásokban a nyelvrokonság, műfordítás, népköltészet kérdéseire irányítja a figyelmet. Szakál Anna az erdélyi népköltészet és a költő kapcsolatára utal. Érdekességként említhető, hogy Arany János szülőhelye Bihar, a Partium, s jöllehet kedves barátai, kőrösi kollégái unszolták, nem tett látogatást Erdélyben. Eitler Ágnes érdekes és újszerű megközelítésben szól a kommunista Rákosi korszak Arany János „átértelmezéséről”. Ennek összefüggésében említhető meg a jeles irodalomtörténész, Keresztury Dezső megállapítása, amelyet az 1953-ban megnyitott nagykőrösi múzeum Arany János-kiállítása kapcsán fogalmazott meg, miszerint ebben az időszakban a nemzet költőjét mintegy osztályellenségnek tekintette a politikai hatalom, s féltő volt, hogy száműzik még az iskolai tankönyvekből is. (Ugyanis a város lakosságát nem delezte, nem serkentette büszkeségre az itt élt és alkotott költő nagysága, halhatatlansága, nem jöttek el az „illetékes elvtársak” sem, „csupán” a gimnázium kitűnő Arany-kutató tanára, Törös László jelent meg érettségiző osztályával, diáklányok koszorújával.)

A második fejezet címe: *Kötődések a folklórhoz – újragondolt műfajok, szüzsék, motívumok*. Tulajdonképpen a néprajzi vonatkozások kerülnek kiemelésre. Mikos Éva az Arany-alkotások hiedelemvilágával foglalkozik. Czövek Judit a költészet határvidekére, a bökversekre irányítja a figyelmet, Landgraf Ildikó Arany *Hatvani* című versének folklorisztikai vonásait emeli ki. Arany debreceni diákéveinek emléke ragyog fel a hírneves professzora, a „magyar Faust” emlékét őrző poemában.

A harmadik fejezet címe: *Arany Szent Lászlójának kultúrtörténeti háttere*. Ma-

gyar Zoltán a Szent László-eposz néprajzát és művelődéstörténetét állítja vizsgálat középpontjába. Iancu Laura Arany János csángójáról ír. A *Szent László* c. alkotásában van a csángóra történő utalás, ami igen érdekes, hogy napjaink iskolai színjátzására is hatott.

A negyedik fejezet címe: *Közköltészeti és ponyvairodalmi vonatkozások*. Csörsz Rumen István Arany népdalidézeteit vizsgálja az 1874-es *Népdalgyűjtemény* tükrében. Ezzel áll kapcsolatban Küllös Imola tanulmánya is, kiemelve *Fábián Pista nótáit*. Chikány Judit Arany János verseinek ponyvairodalmi, folklór és közköltészeti kapcsolatairól ír. Arany János diákkorának sajátos és népszerű műfaja volt a ponyvairodalom. Itt szükséges az Arany számára is különös történetekre figyelni, amelyek költészetére is hatással voltak (pl. dévaványai juhbehajtás, csökmői sárkányhúzás). A Sárrét szokás- és hiedelemvilága különösen hatott Arany János költészetére.

Az ötödik és utolsó fejezet címe: *Kapcsolódások és hatások – Arany László*. A költő fia, „*Arany Laci*” már nagykőrösi diákkorában is kutatta a népmeséket, amelyek értékes források a későbbi kutatások számára. Vargha Katalin az Arany család kéziratgyűjteményének és más forrásoknak vizsgálatával a „*találások*” néprajzi vonatkozásaira mutat rá. Gulyás Judit Arany László népmeseelemzéséről ír, Domokos Mariann pedig azt vizsgálja, hogy az Arany László által gyűjtött népmesék hogyan jelentkeznek a XIX. század gyermek- és ifjúsági irodalmában.

(Ethno-Lore. A Magyar Tudomány Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézetének Évkönyve XXXV. kötete. Főszerkesztő: *Balogh Balázs*, szerkesztők: *Ispán Ágota Lídia* és *Magyar Zoltán*, vendégszerkesztő: *Landgraf Ildikó*. MTA BTK Néprajztudományi Intézet, Budapest, 2018. 520 oldal)

Novák László Ferenc